

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigessimvm-Octavvm De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Qualiter sponsalitia largitas acquiratur seu amittatur. §. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

Et sponsa impedimentum seuit.

- 11 Quando uterque est ignarus impedimenti plures affirmant.
- 12 Verius censo oppositum.
- 13 Eius satis oppositum, fundam.
- 14 Quid si uterque impedimenti conscius fuerit? Proponitur duplex sententia.
- 15 Probabilius est donatarium retinere donatum posse.
- 16 Si sponsalia dissoluntur abique vlla culpa non possunt retineri donata.
- 17 Apponitur quadam limitatio.
- 18 Secus si ob culpam alienus: nam tunc retinere innocens potest.

I. PROponamus certiora, & communiter à Doctoribus approbata, vt gradum faciamus ad ea quæ difficultatem aliquam continent, & in quibus Doctores in varias sententias sunt diuisi. Conueniunt autem Doctores sponsalitiarum largitatem iure antiquo Digestorum, & Codicis ante Imperatorem Constantinum acquiri statim donatio irrevocabiliter, & esseque donationem simplicem, & puram, nisi in ea expressum esset fieri ob matrimonium contrahendum, & ob eius causam, sicuti habetur leg. *1. vers. si quis ff. de Donationib. & leg. 2. leg. si filia, leg. si tibi, Cod. de donationib. ante empt.* At post Constantinum hæc conditio expressio non requiritur, sed ex ipsa legis dispositione, & ex præsumpta partium voluntate prædicta conditio si matrimonium sequitur subintellegitur ex leg. cum veterum, Cod. de donationib. ante nupt. & leg. regia 3. tit. 1. part. 4. Nec proinde hæc donatio refertur in tempus contracti matrimonij, aliàs esset donatio inter coniuges, & reprobata leg. quod sponsa 4. de donationib. ante nupt. ibi: quod sponsa ea lege donatur, vt tunc dominium eius adipiscatur, cum nuptia fuerint sequuta, sine effectu est. Quippe idem est rem fieri tempore inhabile, vel prohibito, & conferri in tempus inhabile, vel prohibita. leg. in tempus ff. de heredib. instir. leg. eum qui, ff. de iurisdic. om. iudic. Sed eo ipso quo hæc donatio fit habet effectum, & queritur donatario, sub onere tamen ne matrimonium contrahere omittat. Quare matrimonio contracto pleno iure donatio fit donatarij, ac eo non contracto distinguendum est, si facta, & culpa donantis contingat, donatum amittit, & reddit si aliquid ab alio accepit: si vero facta, & culpa donatarij, & donatarius quoque sibi donatum restituere debet, sicuti hæc omnia habentur in l. cum veterum, Cod. de donation. ante nupt.

2. Ab hac doctrina excipiendum est, nisi sponsa ante consummatum matrimonium osculata sit, nam eo casu ratione osculi dati sponso lucratur iocalem medietatem, vt deciditur in leg. si à sponso Cod. de donat. ante nupt. & ibi Gloss. & leg. regia 3. tit. 1. part. 4. ipse vero sponso ob osculum datum, vel receptum hæc iocalem medietatem non lucratur, vti expressè colligitur ex suprascriptis legibus, & tradunt omnes. Quod si roges causam ob quam sponsa hæc iocalem medietatem applicetur non verò sponso: triplex est. Prima, quia frequentius sponsus iocalem donat sponsæ, quam è contrà, vt aduertit textus in dicta leg. si à sponso, §. 1. Cod. de donat. ante nupt. Secunda, quia vt inquit Glossa in dicta leg. si à sponso §. 1. semper conferret sponsa osculum dare, non recipere, ac proinde ipsa est præmio digna, non sponso. Tertia, sponsus ex osculo sponsæ voluptatem acquirit, & in nullo grauat; at sponsa ruborem, & verecundiam sustinet, & non leuem honestatis diminutionem patitur, idèque decedere sponso, à quo constat deosculatam esse, alium sponsam non ita facile inueniet. Merito ergo in recompensationem huius damni, quod nullatenus sponso accidit, lucratur sponsa acceptorum medietatem per osculum, non verò sponso.

At in copula quæ matrimonium consummat, cum uterque sponso & sponsa æquales sint, & ex illa æquale ius, & obligatio prodeat, iocalem lucrum æquè sponso, & sponsæ competit, vt colligitur aperte ex leg. si à sponso Cod. de donat. ante nupt. & leg. 3. tit. 1. part. 4. per argumentum à contrario sensu, quod validissimum est, cum non est contrarium à iure decusum, vt bene probat Euerard. loco à contrario sensu, num. 1. ex leg. 1. §. huius rei ff. de officio eius cui mandata est iurisdictio sed præcipue colligitur ex leg. cum veterum Cod. de donationib. ante nupt. ibi: que similiter seruari oportet, etsi ex parte sponso donatio facta sit. Quod in his quæ data sunt sponso ab sponsa de futuro certissimum existimo. Nam esto regulariter feminae donare non presumantur leg. si à sponso, leg. si stipulata §. vxor, ff. de donatior. inter vir. & vxorem, leg. si ergo ff. ad Senat. Consult. Velleian. leg. 3. tit. 1. part. 4. at eo ipso quo sponsalium tempore sponso iocalem mittit, ea donare presumitur, dum contrarium non exprimit, quia presumitur ea sponso mittere iuxta iocalem naturam, quæ est illorum dominium in donatium transferre sub spe matrimonij contrahendi, & ob illius causam. Atque ita docent Ioann. Lupus Rub. de donat. §. 4. intro. & leg. 2. Tauri num. 13. vbi Castillo

proinde sponsa eorum medietatem per osculum acquirit, & integrè per copulam, vel potius marito, eiusque hæredibus dissoluti matrimonii sint restituenda? Negat sponsalitiarum largitatem esse censendam Azbedo lib. 5. recopil. tit. 2. nam largitatem esse censendam Azbedo lib. 5. recopil. tit. 2. leg. 4. num. 27. & 32. Guicci. lib. 2. pract. quest. 19. num. 1. quibus fauet Gregor. Lopez leg. 2. ad finem, tit. 1. part. 4. Motus quia hæc præsumi debent donata, & collata in tempore matrimonij iuxta legem quod sponsa Cod. de donat. ante nupt. Cum enim videat sponso statim subitorem esse obligationem alendi sponsam, tradit illi vestes, & ornamenta vt prædictæ obligationi satisfaciat, & sponsa eo die nuptiarum honoretur, ergo horum traditio sponsalitiarum largitas censeri non potest, quia non est facta sponsæ vt sponsæ, sed potius sponsæ vt vxori; siquidem non est facta ea præcipua intentione vt sponsæ tempore sponsalium ea munera deseruiant, sed vt deseruiant tempore matrimonij. Vnde cum lex 52. Tauri inquit, gene la esposa la mitad de todo lo que el esposo la hubiere dado antes de consumido el matrimonio, & infra ganeu todo lo que siendo desposados le hubo el esposo dado, intelligi debet de his quæ præcipue datur pro tempore sponsalium, & de his quæ potius datur pro tempore matrimonij confirmatur, sicuti censenda sunt data eo die nuptiarum, aliàs antea data essent.

Nihilominus verior censo sententiam affirmantem prædictas vestes, & ornamenta sponsalitiarum largitatem esse: eorumque medietatem lucrari sponso per osculum, & per copulam integrè. Sic Anton. Gomez leg. 52. Tauri num. 5. decretatio de exequend. mandar. lib. 1. cap. 15. num. 5. Martien. leg. 4. tit. 2. lib. 5. compilat. Gloss. 6. m. 4. Guicci. sibi contraria ad ea. 1. summa. 7. Sanch. lib. 6. disp. 28. num. 9. Ratio est, quia prædicta lex Tauri 52. expressè allicit sponsam lucrari quidquid ipsi ab sponso datum fuerit ante consummationem matrimonij. Ergo dum non constat de contraria donantis intentione credendum est donare iuxta legis dispositionem, ac proinde ea intentione vt sponsa donatum lucratur. Secundo dum matrimonium consummatum non est, verè sunt sponso, & dona eo tempore facta tenentur dona inter sponso, tametsi eo die nuptiarum concessa sint, vt habetur expressè leg. inter eos, ff. de donationib. inter vir. & vx. ibi: inter eos qui matrimonio contracto sunt ante nuptias donatio facta iure consistit, etiamsi eorum die fuerint conquisita. At prædicta lex 52. Tauri decidit lucrari sponsam quidquid ab sponso accepit ante nuptias. Tercio hæc lex concedit vxori, & eius hæredibus, vt postquam matrimonium dissolutum est, si in eo matrimonio arthæ interueniente eligant vnum è duobus vel sponsalitiarum largitatem, vel arthæ, at sponsalitiarum largitas quæ arthæ digna sit comparat regulariter sola est (vt bonè notauit Antoa. Gom.) quæ tempore nuptiarum, & relationum conceditur, nam extra hoc tempus leuia sunt, & parui valoris quæ ab sponso donantur. Ergo tradita tempore nuptiarum sponsalitiarum largitas sunt censenda, & sponsam tanquam sponsalitiarum largitatem ea lucrari. Solum ab hac doctrina excipit Castillo in l. 52. Tauri, in fine. Sanch. lib. 6. disp. 23. m. 10. annulum sponsæ datum in Ecclesia tempore benedictionum, quia hic non est voluntate donandi, sed ex voluntate seruandi Ecclesiæ ritum censendus est conferri. Ex his solum est oppositum fundamentum: negamus namque sponso dare ea vestes, & munera ex præcipua intentione, vt obligationi quam statim subiturus est alendi vxorem satisfaciat: si enim id intendere, deberet exprime, alioqui presumitur contulisse animo significandi suam amorem, & vt ipsa eo die nuptiarum honoraretur.

§. IV.

Qualiter Sponsalitia largitas acquiratur, seu amittatur?

- 1 Spectato iure antiquo irrevocabiliter acquiritur matrimonium consummatum.
- 2 Excipit nisi sponsa ante consummatum matrimonium osculata sit, nam tunc acquiritur iocalem medietatem.
- 3 Osculum debet subsequi sponsalia.
- 4 Copula debet subsequi matrimonium.
- 5 Dissolutis sponsalibus, vel matrimonio ante consummationem, sponsus iocalem repetens obligatus est tantum probare ea dona tempore sponsaliorum tradidisse.
- 6 Ad acquirendam sponsalitiarum largitatem non indigent insinuatione.
- 7 Aliqui affirmant eodem modo ac per osculum sponsalitiarum largitatem acquiri amplexu.
- 8 Verius censo oppositum.
- 9 Ob rariis vel copulam sponsalitiarum largitas acquiritur, etsi aliqui contrarium sentiant.
- 10 Quando sponsalia sunt nulla qualiter sponsalitia largitas retineri possit. Certum est si sponsus sciat impedimentum retinere sponsam posse. Secus si sponsus ignorauit.

num. 11. & 12. Anton. Gomez, num. 3. Matien. lib. 5. recapit. tit. 2. leg. 4. Gloss. 4. num. 4. Auendano de exequent. mandata. lib. 1. cap. 1. §. num. 3. in fine. Gutier. 3. lib. pract. quest. 4. 4. in fin. Sanch. lib. 6. disp. 1. §. num. 8. In his vero quæ data sunt ab sponsa sponso de præfenti ante matrimonij consummationem, verius credo spectato iure nostro regio sponsum consummatione matrimonij ea integrè lucrari, sicut lucratur sponsa quæ sibi eo tempore ab sponso donata sunt, vt optimè probat Sanch. dicta disp. 1. §. num. 10. & indicantur Anton. Gomez. Matien. & Gutier. loc. allegat. Propterea quod in hac parte sponsus, & sponsa æquales sint, æquæque sibi corpus tradant, & obligationem æqualem subeant. Neque obstat legem 52. Tauri hodie legem 4. tit. 2. lib. 5. compilat. corrigentem commune ius meminisse tantum sponsæ de præfenti, decidisseque lucrari per consummationem matrimonij quæ sibi fuerint ab sponso donata, vt inde inferas sponsum lucrari non posse quæ ab sponsa post contractum matrimonium ante illius consummationem accepit, vt de eadem erat iure communi. Non inquam obstat, quia prædicta lex concedens sponsam ob matrimonij consummationem lucrari donata sibi ab sponso de præfenti, eo ipso concedit sponsum lucrari ob matrimonij consummationem quæ sibi ab sponsa de præfenti data fuerint: sponsum enim & sponsa correlatiua sunt, & dispositum in vno correlatio in alio censetur dispositum, quando est eadem ratio, vt diximus tract. de legib. disp. 5. part. 3. §. 4. n. 9. Præcipue quia lex de donatis ab sponso sponsæ meminisse, quia id frequentius accidit, non quia vellet illius dispositionem ad sola donata sponsæ restringere, cum eius finis sit dispositum iure communi in sponsis de futuro ad sponso de præfenti extendere.

3. Oculum autem ratione cuius sponsa acceptorum medietate lucratur sponsalia subsequi necessario debet, nec enim sufficit antecessisse, quippe requiritur esse osculum sponsi, vt colligitur aperte ex leg. si à sponso, Cod. de donat. ante nupt. & leg. 52. Tauri ibi: gane si el esposo la hubiere velado. Quod osculum esse non potest, nisi sponsalibus contractis, vt bene aliis relatis docuerunt Anton. Gomez. dicta leg. 52. Tauri. num. 6. Castillo num. 6. Gutier. 3. pract. quest. 4. 4. num. 7. Matien. lib. 5. tit. 2. leg. 4. gloss. 3. num. 3. Cobarub. 4. decret. 1. part. cap. 4. §. 1. num. 14. Sanch. lib. 6. disp. 1. §. num. 6. Quod autem osculum præcedat vel subsequatur donationem, parum refert, vt rectè Ant. Gom. Matien. & Sanch. notantur, cum sponsa ex illo iure siue antecedente, siue subsequente donationem æquè roborem patitur, exponaturque periculo non ita facile alium similem sponsum inueniendi.

4. Copula autem, ob quam sponsi integra iocalia acquirunt contractum matrimonium subsequi debet, illi dque perficere, & consummare, quia quò vltq; sponsi per copulam vna sint caro effecti, non censetur eorum matrimonium esse omnino perfectum, siquidem ingressu religionis dissolui potest, ideòque lex 52. Tauri ad prædicta iocalia integrè acquirenda exprollit matrimonij consummationem, ibi: Pero si qualquiera de ellos muriese despues de consumido el matrimonio. Quapropter non sufficit, vt donatarius integrè iocalla acquirat matrimonium esse contractum, nisi perfectum, & consummatum fuerit, neque copulam matrimonium præcedere, quia ea copula vt pote antecedens matrimonium, matrimonium perficere non potest. Atque ita docet ex communi sententia Sanchez d. disp. 1. §. n. 1.

5. Hinc si dissolutus sponsalibus, vel matrimonio ante consummationem sponsum iocalia repetentem obligatum tantum probare ea dona tempore sponsaliorum tradidisse, sponsæ vero, vel eius hæredibus prædicta iocalia integrè, vel ex parte sponso negantibus incumbit onus probandi osculum, vel copulam post contractum matrimonium interuenisse, quia iis niti debet eorum exceptio; aliàs sponsus obtinebit vt pote cui prædicta reddenda sunt secluso osculo, vel copula, aliàs specialiter inter partes conuentione, sicuti docuerunt Ioan. Lup. leg. 52. Tauri numero 12. Castillo numero 9. Matien. libro 5. compil. tit. 2. leg. 4. glossa 4. numero 1. libro 6. disputat. 18. num. 9.

6. Ad extremum Doctores conueniunt non esse necessariam, vt sponsa, vel sponsus sponsalium largitatem lucratur infuuationem, tamen si excedat valorem quingentorum, qui absque infuuatione donati nequeunt iuxta leg. sanctimus, Cod. de donationib. quia vt colligitur ex leg. 52. Tauri, nihil aliud expostulatur, nisi quod osculum, vel copula matrimonium perficiens præcefferit, & ne sponsalitia largitas octauam doris partem excedat: sic docuit Molin. tract. 2. de infir. disp. 290. §. quintum est.

7. Dubiæ autem quæstionis est, an sicut sponsa medietatem iocalem acquirat interueniente osculo eam acquirat interueniente amplexu? Aliqui neque improbabiler affirmant, eo quod amplexus osculo æquiparatur, vt colligitur ex S. Thom. 2. 2. quest. 154. argum. 4. & ex Gloss. in Clem. fin. de hæreticis. & ex doctrina Bart. in leg. 2. de adulter. inferentis eandem adulterij præsumptionem ex amplexu vxoris, ac ex osculo, ergo dispositum in osculo censeri debet in amplexu dispositum iuxta ea que tradunt Doctores in leg. 1. ff. de officio

eius cui mandata est iurisdictio, præcipue cum etiam ex amplexu roboretur sponsa sustineat, & periculo exponatur non inueniendi æqualem sponsum, quæ est ratio, ob quam osculo iocalem medietatem lucratur.

8. Ceterum verius censéo oppositum cum Ioan. Lup. leg. 52. Tauri num. 18. Castillo num. 23. Azebedo lib. 5. recapit. tit. 2. leg. 4. num. 31. Sanch. lib. 6. disp. 1. §. num. 8. Moucor, quia lex si à sponso Cod. de donat. ante nupt. & lex 52. Tauri solius osculi meminerunt: si autem vellet dispositionem ad amplexum extendere, facile illius meminisse poterant. Quinimo non leuiter colligitur legem illam Tauri amplexus excludere voluisse, & soli osculo lucram concedere, siquidem per verbum negatiuum inquit: no gane nada, si el esposo no a hubiere velado. Præmaximè cum sit diuersa ratio in amplexu, ac in osculo, nam osculum carum mulieris immediatè tangit, amplexus vestes, item osculum continet amplexum, cum ratio quæ mulierem deolectur, quia simul eam amplectatur, amplexus vero osculum non continet. Item ex osculo maiorem roborem sponsa patitur, quam ex amplexu. Ergo dispositum in osculo ad amplexum extendi non debet iuxta ea que tradit Bald. in leg. conuenticula Cod. de Episcop. & Cleric. Et ex his soluitur oppositum fundamentum, nam esse amplexus osculo assimilem, non tamen integrè, & perfecte, idòque non est æquè indecens ac osculum, neque ita perfectam præsumptionem copulæ inducit.

9. Sed quid si non osculum, sed tactus impudicus & copula interueniat? Alicui videbitur nec improbabiler non præbere sponsæ causam lucrandi iocalem medietatem. Tum quia soli osculo leges concedunt. Tum quia prædicta sunt omnino illicita, & ob actum illicitum, & pœna dignum non est sponsa premio afficienda. Ceterum verius credo ob prædictos tactus, & a fortiori ob copulam subsequenter sponsalia, & antecedenter matrimonium lucrari sponsam iocalem medietatem, sicuti per osculum. Moucor, quia ratio ob quam lex medietatem iocalem sponsæ concedit, quæ est ob roborem, quem in osculo patitur, & ob periculum cui se exponit non inueniendi alium sponsum æqualem, si præfens delinquit, efficacius procedit in tactibus impudicis, & in copula. Ergo credendum est dispositum in osculo esse in tactibus, & in copula dispositum. Neque obest quod prædicti tactus & copula sint illiciti, & pœna digni coram Deo, sed verò osculum, quia lex in concessione iocalem non attendit an osculum licitum, vel illicitum esset, sed an ex illo grauetur sponsa, quæ cum ex tactibus, & copula amplius grauetur, attendendum est concessum osculo, tactibus, & copulæ concedi.

10. Secundo dubitatur, an quando sponsalia sunt, nulla ob impedimentum aliquod affinitatis, vel consanguinitatis creetur sponsa medietatem iocalem per osculum, & integrè per copulam apparenter coniugalem? Qua in re certum esse debet, si sponsus sciens impedimentum sponsæ ignoranti dedit, sponsa retinere poterit non in vi sponsalitia largitatis, cum verè sponsa non sit, sed ob deceptionem sponsi & iniuriam ab illo acceptam, & ob voluntatem quam abundè significauit donandi. Sic Anton. Gomez, leg. 52. Tauri, num. 7. Ioan. Lup. num. 5. Matien. leg. 5. compilat. tit. 2. leg. 4. Gloss. 2. num. 1. Sanch. lib. 6. disp. 2. §. num. 10. Econtrà verò si sponsus ignarus impedimenti sponsæ conscientia illius dedit, nulla est donatio vt pote ex falsa causa, ipsaque sponsa acceptum reddere tenetur; siquidem ob eius culpam sponsalia effectum carent: sicuti notantur Ioan. Lup. Anton. Gom. Matien. & Sanch. loc. alleg.

11. Quapropter controuersia inter Doctores est, quando uterque est ignarus, vel conscientis impedimenti? Et quidem quando uterque est ignarus ignorantia non crassa, & supina (hæc enim scientia æquiuale) sed probabilis, & iusta affirmant Ioan. Lup. de donation. §. 36. num. 7. & leg. 52. Tauri. numero 4. Matien. dicta leg. 4. gloss. 2. num. 1. Azebedo ibi, num. 10. Sanch. disp. 2. §. num. 3. Ducuntur primò ex leg. 3. tit. 1. part. 4. ibi: pero siempre se entiendo que el debe tornar aquello que recibe, si por culpa fixa que el matrimonio no se liga. Quibus verbis indicatur solum in casu quo donatarius culpabilis existit, non matrimonium sequatur, obligatum esse acceptum reddere. At quando ignarus fuit impedimenti non stat per ipsum quomodo matrimonium sequatur. Ergo, &c. Secundo hoc lucrum censebitur sponsæ in præmium amissi pudoris: at pudorem inculpabiliter amittit, debet ergo ei lucrum concedi.

12. Ceterum est prædicta sententia probabilis sit, probabiliorem censéo sponsam nihil lucrari per osculum, aut copulam, sponsalitiaque largitatem nullam esse, vt docuerunt Salicet. leg. si à sponso, num. 2. Cod. de donationib. ante nupt. & ibi Gloss. & Fulgos. Anton. Gom. leg. 52. Tauri, numero 7. Zifuentes ad finem. Moucor primò, datum ob causam, causa non subsistente nullam est, sed donanti reddendum, Argum. textus in leg. cum hic status, §. fin. ff. de Donation. inter vir. & vxor. leg. si ex voluntate, Cod. eodem tit. leg. ea que, Cod. de donation. ob causam. At sponsalitia largitatem sibi concedant sub sponsa matrimonij veri, non ficti, & ob illius causam, ergo cum ma-

trimum verum nec subsistit, nec subsistere possit, donati ob illius causam non tenent, sed reddendum est. Secundò donatio iocalium habet tacitam conditionem si matrimonium sequatur, ut dicitur *l. cum veterum, C. de donat. ante nup.* & diximus supra. Sed in præfenti matrimonio esse non potest ob iuris impedimentum, ergo donationi deficit conditio sub qua facta est, ac proinde subsistere non potest. Tertiò verba legis impropranda non sunt, sed in proprio sensu lumenda, maxime in contractibus, ut probat lex *si uno, ff. locati, leg. si stipularis, ff. de iuris.* At leges omnes loquentes de sponsalitia largitate expressè requirunt sponsalia adesse, esseque sponso, vti constat ex *leg. si sponsa, & dicta leg. 52. Tauri & alij. Ergo sponsalia, & sponsi non putari, sed veri censendi, ac proinde cum in præfenti solum quoad existimationem, & non quoad veritatem esse possunt, sponsalitia largitas locum non habet. Quarta, ut aperius veritas eluceat, ponamus iocalia ab sponsa sponso concessa esse, quis ergo sibi persuadeat matrimonio inualidè celebrato, & sponsam à viro cognitam voluntariè habuisse, ne sibi post amillum pudorem, & matrimonium dissolutum iocalia redderentur? Quintò artha concessa stante prædicta ignorantià reddenda sunt donanti sponsalibus, seu matrimonio dissoluto, ut docuerunt Barba *leg. 2. in princ. par. 1. num. 1. ff. soluto matr. Sanch. disp. 20. num. 3.* At eadem est ratio de sponsalitia largitate, nam sicut artharum donatio imbitur conditionem matrimonij non putari, sed veri, sic donatio sponsalitia largitatis, & sicut artha dantur in premium pudicitie amittendæ, sic sponsalitia largitas. Ergo si artha taceat Sanch. non lucrari sponsam ex copula coniugali putatiua, idem fieri debet de sponsalitia largitate.*

14. Ad primò oppositè sententiæ desumptam ex *leg. 3. tit. 1. par. 4.* respondeo illam decisionem verissimam esse potius quod fuerit sponsi, veraque sponsalia, secus cum sponsalia deficiunt, & non sunt sponsi. Ad secundum dico, probare æquissimam fore, ut noua constitueretur lex quæ sponsa putatiua, sed non sponso sponsalitariam largitatem concederet. At cum leges loquentes de sponsalitia largitate æquè sponso, & sponsæ communes sunt, nequaquam sponsalitia largitas conceditur, nisi ob osculum vere sponsæ, & ob copulam verum matrimonium perficitur, ut constat ex illis verbis legis *52. Tauri. Coniunctio el matrimonio, quæ non fictionem, sed veritatem denotat.*

15. Verùm si uterque impedimenti consensu fuerit, graues Doctores, scilicet Ioann. Lup. *Rub. de donat. §. 36. num. 7.* Anton. Gomez *leg. 51. Tauri, num. 7.* Cast. *lo num. 7.* Matien. *lib. 5. respicit. 2. leg. 4. Gloss. 2. num. 2.* Azbedo *ibi, num. 10.* existimant donatariam etiam sponsam nihil lucrari, neque donanti reddendum esse, sed solum vendicare. Dantur ex *leg. cum hic status, 33. §. fin. ff. de Donation. inter vir. & uxorem. ibi. & putem etiam sponsam improbanda, & quasi ab indignis ea qua donata sunt ablati a sisco vendicari. Item ex *leg. qui contra, Cod. de test. nup. & ibi Gloss. & ex Gloss. in leg. cum qui duns, ff. de aduorsij.**

Alij sentent nequaquam sponsam retinere sic donatum posse. Tum quia datum est ob matrimonium contrahendum, quod sit esse impossibile. Tum quia per ipsum stat, quominus matrimonium perficiatur, non tamen esse obligatam tradere sisco, quousque sententia iudicis accedat, sed debere sponso donanti reddere.

16. Nihilominus est prædictæ sententiæ satis probabilis, ut rectè inquit Sanch. *lib. 6. disp. 20. num. 7.* probabilis est donatariam retinere donatum posse non in vi sponsalitia largitatis, quæ impossibilis est, sed in vi donationis gratuita, & liberalis ad similitudinem sponsalitia largitatis, quia sciens matrimonium esse impossibile, si ob illius causam donet, censendus est purè donare, & solum in apparentia donare ex causâ, ac proinde neque repetere, ut probat lex *quis per errorem, ff. de Regul. iuris. Et leg. 1. ff. de consuet. in debitor. & leg. 30. tit. 14. par. 5.* Vnde est doctrina Bart. communiter recepti *Aubert. in reg. ff. Cod. de sacrosanct. Eccles. allentis, si re tuâque monasterio offeras sciens ingredi non posse monasterium te exclusio tua retinere, nec locum esse recuperationi.* Notatur dixi ad similitudinem sponsalitia largitatis, non enim credo putatam sponsam, quæ antequam pudorem per osculum, aut copulam amittat ab iniquis sponsalibus recedit, vel aliunde dissoluitur retinere prædictum donatum posse, sed sicut sponsalitia largitas dissolutis sponsalibus ante osculum absque copula donantis nihil iocalium concedit sponsæ, & interueniente osculo conceditur medietas, copula verò accedente conceduntur omnia, sic in hoc donato dicendum est.

Neque obstat dicta lex *cum hic status, & leg. qui contra,* quia cum penales sint iudicis sententiam requirunt, ac proinde dum ea sententia non accedit, donatariam retinere donatum posse, quia non est datum ob causam, & spem matrimonij veram, sed apparetem, & licet per donatariam stet, quominus matrimonium perficiatur, quia æquè stat per donantem, idèò donanti non est donatum reddendum.

17. Tertiò dubitatur, quando sponsalia dissoluantur ob

ingressum religionis, ob castitatis votum, ob fornicationem alterius, ob absentiam diurnam, &c. qualiter sponsus, & sponsa iocalia acquirant?

Dicendum est primò si sponsalia dissoluantur absque culpa vtriusque sponsi, ut quia sponsus, vel sponsa religionem ingreditur, vel votum castitatis emittit, sponsus nihil acquirit ex his quæ ab sponsa accepit, sed integre reddere tenetur, tametsi sponsam osculatus fuerit, quia prædicta conceduntur sub spe matrimonij perficiendi, & ob illius causam, qua cessante cessat concessio, ut aperte colligitur ex *leg. si sponsa, Cod. de donation. ante nup. & leg. 3. tit. 1. par. 4.* & cum ratione osculi sponso nihil concedatur, nihil retinere poterit. Idem dicendum est de sponsa si osculum non concessit, ut constat ex prædictis legibus, & ex *leg. cum veterum, Cod. de donatione. ante nup. & ex leg. 2. Tauri, & ex prædicta ratione.* At si osculum concessit, siue ipsa, siue sponso religionem ingreditur, medietatem iocalium acquirit, sicut si morte sponsalia dissoluerentur. Nam esto lex *si sponsa, & leg. 3. tit. 1. par. 4.* & lex *52. Tauri* solius dissolutionis sponsalium per mortem meminerint, id factum est, quia frequentius hæc via dissoluantur, quia dispositio ad eam tantum dissolutionem astringenda sit, maxime cum concessio medietatis iocalium osculo ut causæ iniuratur, quo intercedente quoties sponsa non est in culpa, quin matrimonium perficiatur, eam medietatem plene iure consequatur, ut optime tradunt Ioann. Lupus *leg. 52. Tauri num. 3.* & ibi Z. luentes & Castillo *num. 3.* Anton. Gom. *num. 8.* Gregor. Lopez, *leg. 3. verbo, la m'ad. tit. 1. par. 4.* Cobatub. *decret. 2. par. cap. 7. §. 4. num. 12.* Matien. *leg. 4. Gloss. 2. num. 7. tit. 2. lib. 5. com. pilat.* & ibi Azbedo, *num. 9. & 17. Molin. tract. 2. disp. 290. §. habent verò locum. Sanch. lib. 6. disp. 21. num. 3. & 4.* & colligitur ex *cap. decreta legalia, 17. quæ si. 2. & leg. Duo nobis, Cod. de Episc. & Cleric.*

17. Limitant autem prædictam doctrinam Cynus Iacob. de Aret. S. lices. in *leg. cum veterum Cod. de donat. ante nup.* Angel. *§. est & alia, el. 2. num. 2. in fin. de donationib.* Ioann. Lup. *Rub. de donationib. §. 3. n. 5.* Castillo *leg. 52. Tauri num. 4.* Gomez Arias *leg. 50. Tauri num. 4.* quos refert, & sequitur Sanch. *lib. 6. disp. 21. num. 6.* ne procedat, quando sponsalia mutuo vtriusque consensu dissoluantur, quia copula videntur tacitum pactum inire, ut quilibet eorum alteri accepta restituit. Argum. *leg. si diuersa, Cod. de transactionib. ibi. si diuersa pars contra placitum agere nititur, æquitas ratio sua det refusa pecuniâ (cum & tu hoc desideres) causam ex integro agi, vbi Gloss. verbo refusa, & verbo pecuniâ ait, id est restituta pecuniâ transactionis nomine data, sed non caret serupulo hæc limitari.* Nam est verissima sit, quando dissoluantur sponsalia absque eo quod sponsam fuerit sponso osculatus, ac interueniente osculo non videtur sponsa amittere iocalium medietatem, quæ per osculum acquiritur. Solum enim præsumenda est remittere, quæ ratione prioris contractus acquiritur, quia in ea parte est æqualis cum sponso, & id probat prædicta lex *si diuersa.* Secus verò de iis quæ alia via neque sponso communi acquisita sunt, nempe ratione amilli pudoris, idèòque plures ex relictis Doctoribus generaliter decidunt dissolutis sponsalibus ex mutuo consensu reddenda esse ex utraque parte accepta, sed non exprimunt quando osculum interuenit, quia tunc est diuersa ratio, ne teneatur sponsa medietatem acceptorum ob osculum acquisitam reddere.

18. Dico secundò, si sponsus, vel sponsa ab sponsalibus recedunt ob alterius culpam nempe ob fornicationem, vel ob absentiam in debitam vel ob matrimonij repulsam innocens accepta acquirit, & à se donata recuperat, ut constat ex *leg. cum veterum, Cod. de donationib. ante nup. & leg. 3. tit. 1. par. 4.* & tradit Castillo *leg. 52. Tauri num. 1.* Sanch. *disp. 21. num. 8.* Solum est dubium, si antea quam innocens ratam habeat prædictam dissolutionem, nocens causam dissolutionis emendet rediens ex itinere, vel denuo consentiens possit postmodum resiliens accepta acquirere, & à se donata recuperare? Negant Cynus, Iacob de Aretio, & Gomez Arias, ducti ex *leg. illud, 17. ff. de peric. & commodo rei vend. & leg. si mora 10. ff. soluto matrim. vbi cauetur moram purgari posse, quod maxime verum est, quando non est ius contrarie parti questum, vti videtur contingere in præfenti casu, cum innocens causam dissolutionis sponsalium ab alio prælitam non acceptauerit. Sed rectius oppositum docuerunt Angel. Ioann. Lupus, Castillo, Salicet, & Sanch. *num. præcedenti* relati, eo quod vno ex contrahentibus iniquè resiliente, alter libertatem ipso iure obtinet, & ius acquirit tum retinendi accepta, tum recuperandi donata, ex dicta *leg. cum veterum, Cod. de donat. ante nup. & leg. 3. tit. 1. par. 4.* Neque ad huius iuris acquisitionem indiget innocens acceptationem expressam repulsæ ab alio factæ, sed solum quod prædictam repulsam expressè non remittat, quippe prædictum ius lege sic disponente conceditur innocenti. Quapropter lex *illud, & lex si mora,* concedentes moram purgationem locum habent, quando excurio non est à lege, ut docuerunt Bart. Alex. & Ang. in *leg. si insulam, ff. de Verb. obl.**